

სამყაროს შემეცნება

1

სახელმძღვანელო

აიბენიზ იბრაჰიმოვა
სამედიცინო იბრაჰიმოვი

სამყაროს შემეცნება

1

ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების
1-ლი კლასისათვის "სამყაროს შემეცნების" საგნის
სახელმძღვანელო

დამტკიცებულია აზერბაიჯანის რესპუბლიკის
განათლების სამინისტროს 24.05.2016 წლის
№354-ე ბრძანებით.

© აზერბაიჯანის რესპუბლიკის განათლების სამინისტრო-2016

საავტორო უფლებები დაცულია. სპეციალური ნებართვის გარეშე ამ გამოცემის
ან მისი რომელიმე ნაწილის ხელახალი გამოცემა, ასლის გადაღება,
ელექტრონული საინფორმაციო საშუალებებით გავრცელება
კანონით აკრძალულია.

გამომცემლობა “Şərq-Qərb”

გთხოვთ სახელმძღვანელოსთან დაკავშირებული თქვენი
გამოხმაურება, შენიშვნები და წინადადებები გამოაგზავნოთ
info@eastwest.az და derslik@edu.gov.az ელექტრონულ მისამართებზე.
წინასწარ მადლობას მოგახსენებთ ჩვენთან თანამშრომლობისათვის!

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadیرiz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

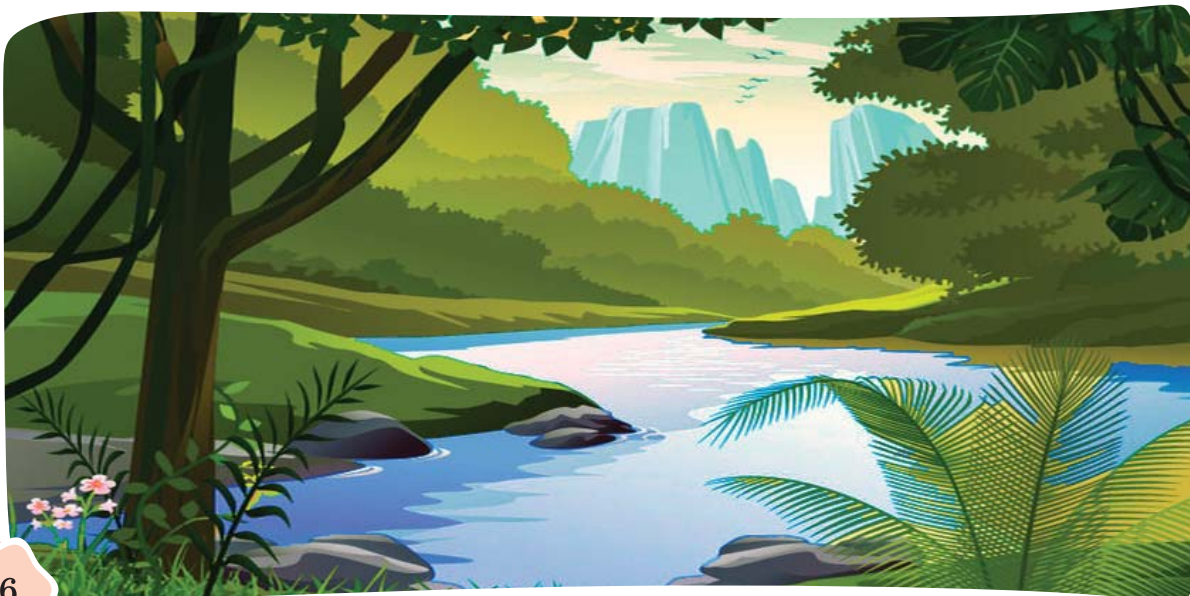
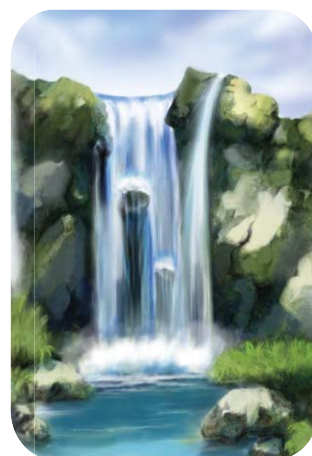

ჰეიდარ ალიევი

აზერბაიჯანელი ხალხის სამართო პროვინული ლიდერი

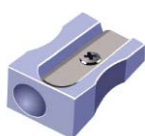

პირველი დღე სკოლაში

რომელი სხეულები
არ სუნთქავენ და
არ იკვებებიან?

რომელი სხეულები
სუნთქავენ და იკვებებიან?

ჩვენ ირგვლივ
არსებული ყველა
საგანი სხეულია.

რა არის ის რაც
ტბაში ცურავს,
ხმელეთზე ცხოვრობს
და ცაში დაფრინავს?

ვინ მკურნალობს
ავადმყოფს?

წელიწადის რომელი
დროა ასახული სურათზე?

რატომ დგას უშიშრად
მომთვინიერებელი ვეფხვის
პირისპირ?

რა ეწევა
ტვირთს?

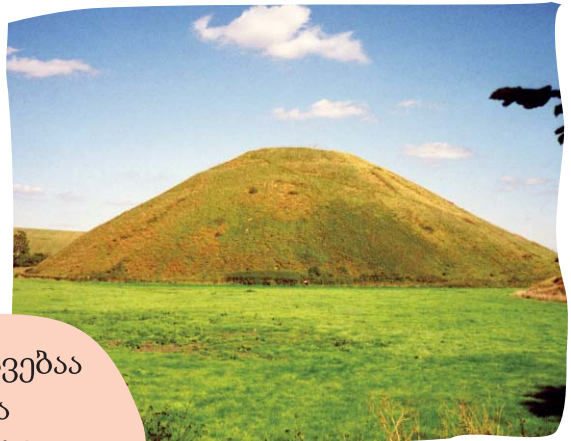

ვინ გვიცავს
ჩვენ?

დედამიწა – ჩვენი სამყაროა

რა განსხვავებაა
გორაკსა და
ვაკეს შორის?

რა განსხვავებაა მთასა
და ხეობას შორის?

რა განსხვავებაა მდინარესა და ტბას შორის?

სურათების გამოყენებით ისაუბრეთ იმის შესახებ, თუ როგორ წარმოიქმნებიან მდინარეები.

რა არის წყალი?

თქვენც ეს
შეგიძლიათ?

რომელი სხეულები სუნთქავენ, იკვებებიან და მრავლდებიან?

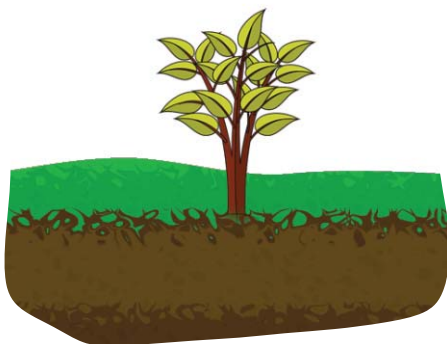

რა უნდა იყოს ქოთანში?

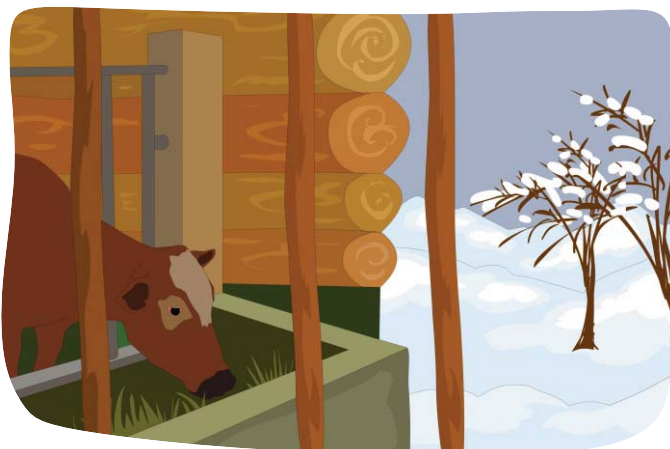
დაასახელეთ
კურკიანი ხილი,
რომელიც ხეზე
იზრდება.

რატომ არის ადამიანი
ყველაზე გონიერი
არსება?

ბინაში თევზი რატომ
ინახება აკვარიუმში?

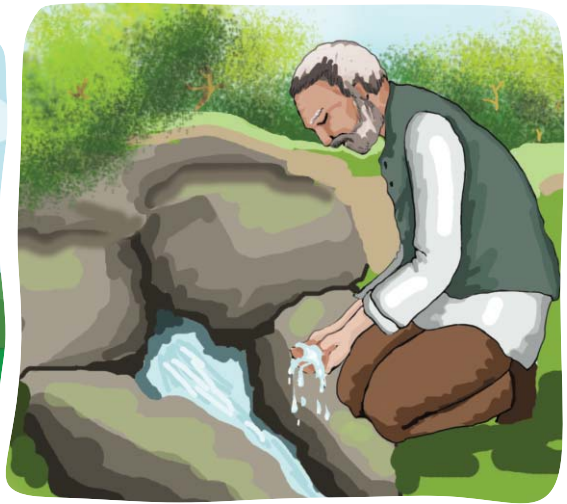
რის გარეშე არ
იქნებოდა,
სიცოცხლე?

რა გვინათებს
სამყაროს?

რა განსხვავებაა
მზესა და ნათურას
შორის?

შეადარეთ ჩვენს მიერ
ჩასუნთქული ჰაერი
ბუშტში მყოფი ჰაერთან.

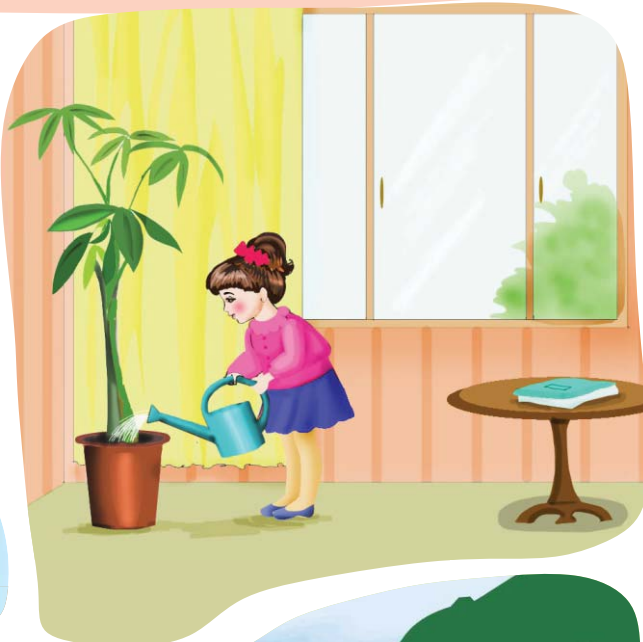

წყალი რისთვისა?

საჭმელი
რისთვისა?

რატომ აცვიათ
ადამიანებს
ზამთარში
თბილად?

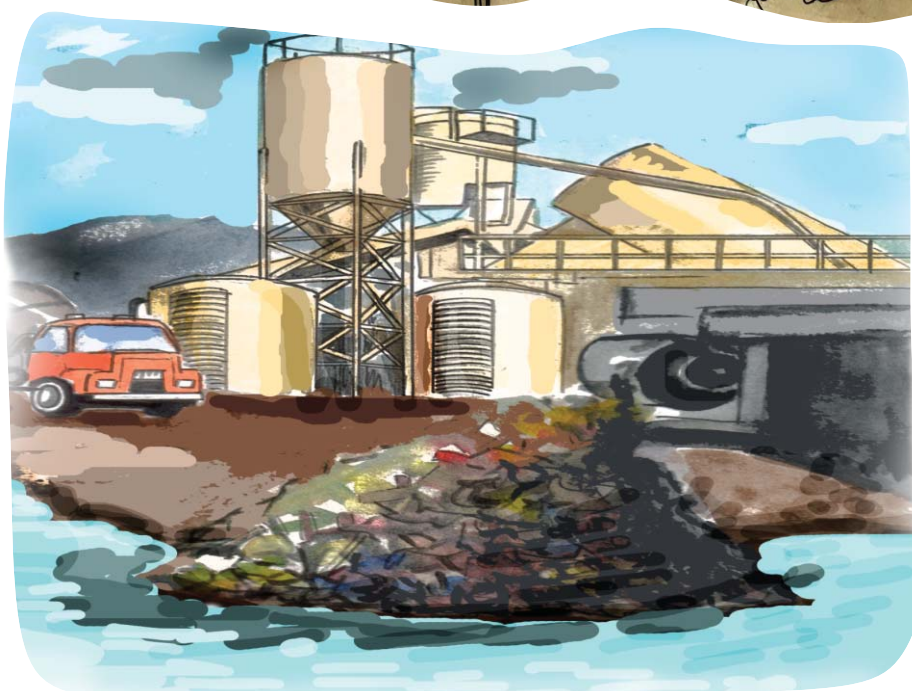
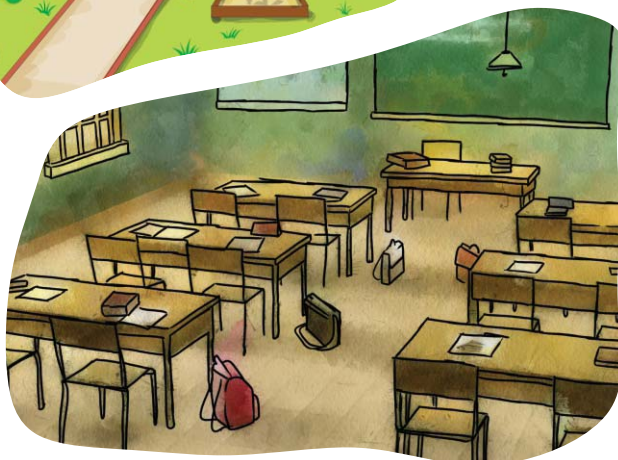

ჩვენი სახლი,
კლასი, ეზო,
ჰაერი, წყალი,
ტყე – ირგვლივ
ყველაფერი
გარემოა.

იყავით სამაგალითო
გარემოს დაცვაში.

მიუთითეთ რა
უფრო
სასარგებლოა
ადამიანისათვის?

გარემოს
სისუფთავე ვისზეა
დამოკიდებული?

ჩვენი ოჯახი მოდიტ გავიცნოთ

ბაბუა
მშობლების მამა

ბებია
მშობლების დედა

მამაჩემი

დედაჩემი

ჩემი ძმა

ერთად მცხოვრები ბაბუა,
ბებია, მამა, დედა და ბავშვები
ერთი ოჯახია.

ჩემი და

ჩემი ნათესავები

ჩემი ბიძა —
მამაჩემის ძმა

ჩემი ბიძა —
დედაჩემის ძმა

ჩემი დეიდა —
დედაჩემის და

ჩემი მამიდა —
მამაჩემის და

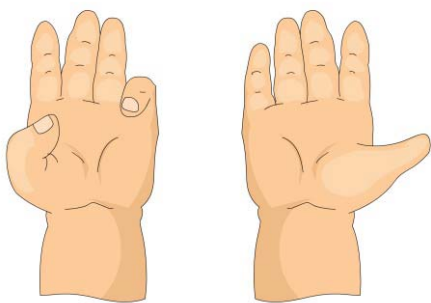
ვარ
მოწესრიგებული,
დამჯერი, ხალისით
ვასრულებ
დავალებებს.
ვებმარები
მშობლებს საოჯახო
საქმეებში.

მარტო ყოფნა
გირჩევნიათ
თუ ოჯახის
წევრებთან
ერთად?

რით არის სასარგებლო
ერთობლივი მუშაობა?

ცალი ხელით ტაში არ გამოვა.

სამი თითი ძლიერია,
თუ ერთი ხელი?

ყოველი ადამიანი
ცალკეულად
ინდივიდია.

ცხოვრებასა და მოღვაწეობაში
ადამიანებს ერთმანეთი სჭირდებათ.

რას მივაღწევთ თუ
მასწავლებლებსა და კლასის ამხანაგებს
პატივისცემით მივუდგებით და
ბეჯითად ვისწავლით?

რა მოხდება თუ სკოლის ნივთებს
გავუფრთხილდებით და წესიერად
მოვიქცევით?

"მაღა ერთობაშია" ანდაზის მნიშვნელობა განმარტეთ.

ყოველ ოჯახს გააჩნია თავისი ბიუჯეტი.

- ჩვენი ოჯახის ბიუჯეტი მშობლების ხელფასისაგან შედგება.
- ჩვენ მიერ მირთმეული ხილი, პური და წყალი დიდი ამაგის შედეგად ხვდება სუფრაზე.
- არაეკონომიურად ხარჯვა იწვევს ფულის გაფლანგვას.

თქვენი ნება რომ იყოს ბიუჯეტს როგორ დახარჯავდით?

გაზიც, წყალიც, ელექტროენერგიაც შეიძლება ამოიწუროს.
ამიტომაც საჭიროა მათი ეკონომიურად გამოყენება.

ეკონომია ოჯახის
ბიუჯეტს ზრდის.
ფულის ფლანგვა კი?

რისთვის ვკეტავთ
წყლის ონკანს, როცა
მას არ ვიყენებთ?

ეკონომიისა და გაფლანგვის ცნებები ერთმანეთს შეადარეთ.

რატომ არ უყვარს ოჯახის ბიუჯეტს გაფლანგვა?

რატომ არის საჭირო ელექტროენერგიისა და წყლის
ეკონომიურად გამოყენება?

ადგენთ თუ არა
დღის განრიგს
თქვენთვის?

რატომ არის მნიშ-
ვნელოვანი დღის
განრიგის შედგენა?

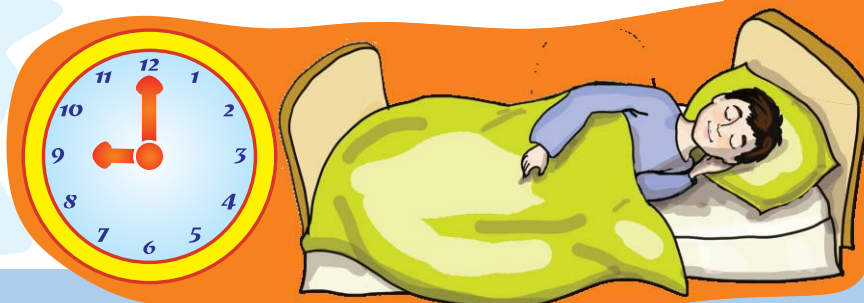
რას აკეთებთ
შაბათსა და კვირას?

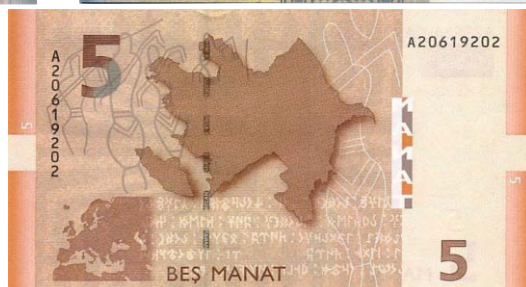
ყოველი წამი ჩვენი
ცხოვრების ნაწილია.
მისი ფასი უნდა
ვიცოდეთ.

რის ეკონომიურად
გამოყენება
სეიდლება დღის
განრიგის სწორედ
შედგენით?

აზერბაიჯანის
რესპუბლიკის
ფულის ერთეული
მანათია.

ფული უნდა დავხარჯოთ ეკონომიურად.

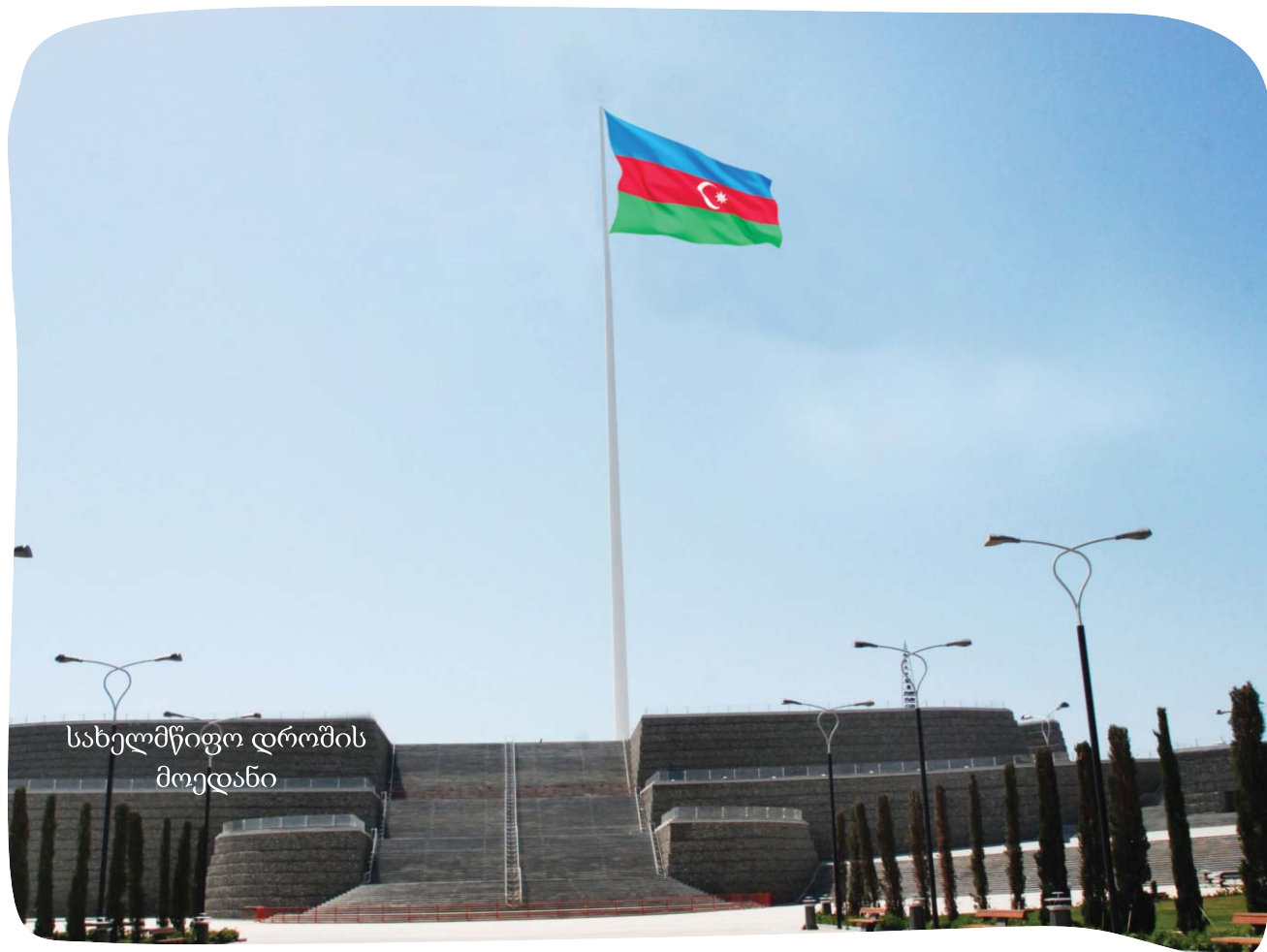
აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში მოსწავლეებს სახელმძღვანელოები უფასოდ ურიგდებათ.

- 10 მანათიან ქაღალდის ფულზე რა არის გამოსახული?
- 3 კაპიკიან მონეტაზე მყოფი ნიშნები ჩამოთვალეთ.
- რამდენი 1 მანათიანი იქნება 5 მანათში?
- რა განსხვავება არის მეტალის მანათებსა და ქაღალდის მანათებს შორის?
- თქვენთვის მოცემულ ფულს რაში ხარჯავთ?

ჩვენი დროშა, გერბი და ჰიმნი სახელმწიფოს ატრიბუტებია.

სახელმწიფო დროშის
მოედანი

ჩვენი დროშა, ჩვენი
ღირსება და სიამაყეა.

"ყოველ სახლში აზერბაიჯანის
დროშა უნდა იყოს" გამოთქვით
თქვენი დამოკიდებულება ამ მოსა
ზრების მიმართ.

ჩვენი დროშა სამფეროვანია,
მასზე გამოსახულია ნახევარ
მთვარე და ვარსკვლავი.

9 ნოემბერი - აზერბაიჯანის
რესპუბლიკის სახელმწიფო
დროშის დღეა.

ჩვენ ვალდებულნი ვართ პატივი
ვცეთ სახელმწიფო ატრიბუტებს.

რით განსხვავდება გერბი და
დროშა ერთმანეთისაგან?
თანმიმდევრულად დაასახელებით
დროშის ფერები.

აზერბაიჯანის რესპუბლიკის
სახელმწიფო ჰიმნი

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan, Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadirik!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərək bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

უზეირ ჰაჯიბეილი

ეკმედ ჯავად

ჩვენი ჰიმნის
შესრულებისას
ყველა ფეხზე
დგება.

ჩვენი ჰიმნის
შესრულებისას
სიამაყის გრძნობა
მეუფლება.

აზერბაიჯანის სახელმწიფოს
ჰიმნი ზეპირად წარმოთქვით.

როდის უფრო გეამაყება აზერბაიჯანის
სახელმწიფო ჰიმნის შესრულება,
მარტო თუ გუნდში?

სკოლის ტერიტორიაზე ყოველი მოსწავლე ვალდებულია დაემორჩილოს ყოფაქცევის წესებს, რომლებსაც სკოლის შინაგანაწესი ეწოდება.

ჩვენ ვალდებულნი ვართ დავიცვათ ეს წესები:

- ამხანაგებთან ურთიერთობაში ყურადღებიანი და თავაზიანი უნდა ვიყოთ;
- უნდა გავუფრთხილდეთ და არ დავაზიანოთ საკუთარი სხვა პირთა და სკოლის ქონება;
- პატივი უნდა ვცეთ მშობლებსა და მასწავლებლებს;
- ბეჯითად უნდა ვისწავლოთ, მასწავლებლის დარიგება შევასრულოთ;
- შრომისმოყვრეობასა და თვითმომსახურების შეძლება;
- უნდა ვიცავდეთ სისუფთავეს სკოლაში და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე;
- უაზროდ დროს არ უნდა ვფლანგავდეთ;
- სუფთად და მოწესრიგებულად ჩაცმა;
- სიფრთხილე უნდა გამოვიჩინოთ ცეცხლთან, გაზთან და ელექტროენერგიასთან.

რას ეტყოდით სკოლის შინაგანაწესის დამრღვევ მოსწავლეს?

როგორ უნდა მოიქცე,
რომ გახდე სამაგალითო
მოსწავლე?

როგორ იყენებთ
სკოლის ქონებას?

რატომ არ იხდიან
ფულს მოსწავლეები
სკოლის ქონების
გამოყენებისას?

მე ყოველთვის ვამაყობდი,
დღესაც ვამაყოფ რომ,
მე აზერბაიჯანელი ვარ!

ჰეიდარ ალიევი,
აზერბაიჯანელი ხალხის საერთო ეროვნული ლიდერი

31 დეკემბერი –
მსოფლიო აზერბაიჯანელების
სოლიდარობის დღეა.

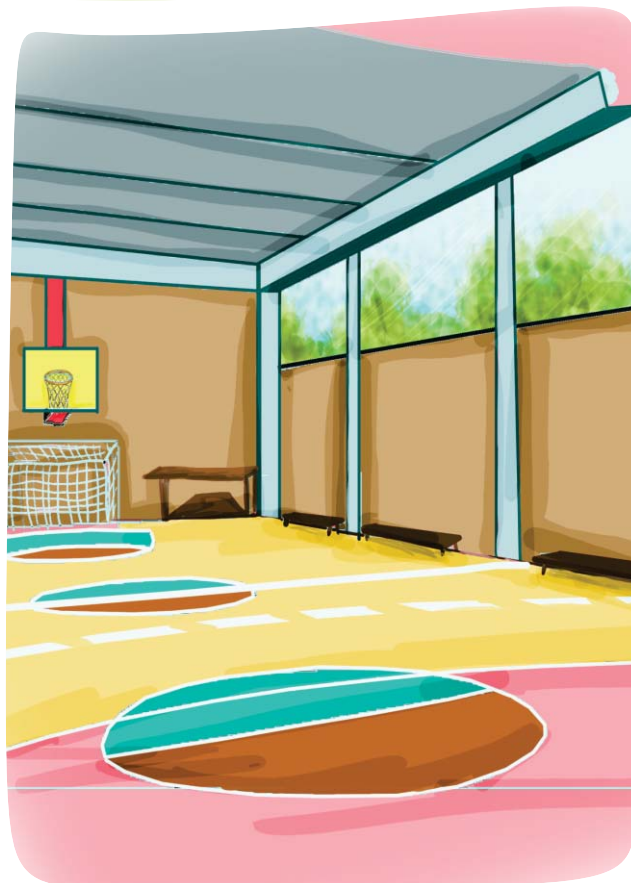

თითოეულ მოსწავლეს შეუძლია ისწავლოს სკოლაში, ისარგებლოს უფასო სახელმძღვანელოებით, ბიბლიოთეკით, სპორტული დარბაზით, კომპიუტერით - ეს მისი უფლებებია.

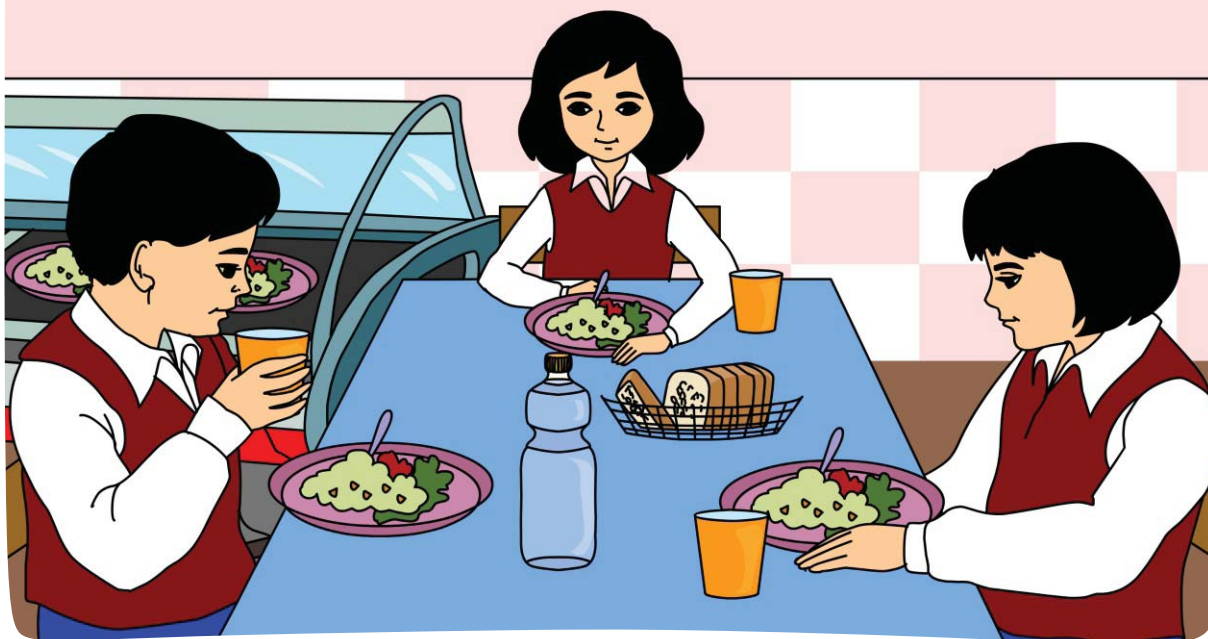

ჩვენი უფლებები დაცულია კანონით.

როგორ ფიქრობთ, რატომ არავინ გიკრძალავთ სასკოლო ინვენტარითა და ნივთებით სარგებლობას?

აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში მოსწავლეებს
გააჩნიათ თანაბარი უფლებები.

რა განსხვავება არის მოსწავლის
უფლებებსა და მოვალეობებს
შორის?

- სალამი!
- სალამი!
- მოდი გავიცნოთ ერთმანეთი.
- ჩემი სახელია თოფიკი.
- ჩემი სახელი კი სამირია.
- მე პირველ კლასში ვსწავლობ.
- მეც პირველ კლასში ვსწავლობ.

- სამირ, თავისუფალ დროს რით ხარ დაკავებული?
- სუფთა ჰაერზე ვსეირნობ და ვვარჯიშობ. აბა, შენ კი თოფიკ, თავისუფალ დროს რას აკეთებ?
- ფრინველებისათვის საბუდარს ვაკეთებ.

მოგწონთ თუ არა სამირისა და თოფიკის ურთიერთობა?

ახლად გაცნობილ ადამიანთან ურთიერთობას როგორ ამყარებთ?

– სამირ, ძალიან გამიხარდა
შენი გაცნობა.

შენი დახმარებით სპორტის
მიმართ დიდი ინტერესი
გამიჩნდა.

– შენს მიერ სურათების
ხატვამ, ფრინველებისათვის
საბუდრების აშენებამ კი,
ჩემში სასიამოვნო
გრძნობები გააღვიძა.

თოფიკამ საათს დახედა.
სამირი მიხვდა, რომ
თოფიკა წასვლას აპირებდა.

– მშვიდობით, სამირ!
– შეხვედრამდე, თოფიკ!

ადამიანებთან ურთიერთობისას
ეცადეთ შეინარჩუნოთ
ერთმანეთს მიმართ თბილი
დამოკიდებულება.

ურთიერთობის დროს
შეეცადეთ იყოთ
კეთილგანწყობილი.

შეხვედრისა და განშორების
დროს არ დაიშუროთ
ერთმანეთისთვის ღიმილი.

ვუგარი დღეს რატომღაც ძალიან ადელვებული ჩანდა. ჩვენმა მასწავლებელმაც შეამჩია მისი მოუსვენრობა და ჰკითხა მიზეზი, მაგრამ ვუგარი გაჩუმებული იყო და არაფრის თქმა მოისურვა. ბოლოს, როგორც იქნა ვუგარი დაწყნარდა და მეგობრებს გვიამბო თავისი თავგადასავალი.

– გუშინ სკოლიდან დაბრუნებისას დავინახე დასასვენებელ ბაღში ორი ბავშვი სკამზე წამოწოლილი. დასასვენებლად ბაღში მოსულმა ხნიერმა ქალბატონმა და ბატონმა სკამზე ჩამოჯდომა მოინდომეს. მაგრამ სკამზე წამოწოლილმა ბავშვებმა ყურადღება არ მიაქციეს მოხუცებს.

ბავშვების საქციელმა ყველა გააოცა. გვერდით მდგომ სკამზე შუახნის ქალი და მამაკაცი ისხდნენ. ისინი მიუახლოვდნენ მოხუცებს და შესთავაზეს თავის ადგილას დაჯდომა. ბავშვები კი ადგილიდან არც გაინძრენ. მე მათ მაგივრად ძალიან შემრცხვა და ვინერვიულე.

ახსენით ვუგარის ადელვების მიზეზი.
რა დასკვნა გამოიტანეთ ამ მოთხრობიდან?

თქვენი სიტყვებით გადმოეცით რას ხედავთ სურათებზე.

გაკვეთილების დამთავრების შემდეგ, ელმანა ამხანაგებთან ერთად იჯდა სკოლის ეზოში და საუბრობდა ადამიანის ყველაზე კარგ თვისებებზე. ყოველი მათგანი ერთ-ერთ თვისებას თვლიდა მთავარს.

ანარამ თქვა, რომ გულკეთილობა ადამიანის ყველაზე კარგი თვისებაა. ადამიანი ყოველთვის უნდა იყოს გულკეთილი.

საუბარში ჩარეულმა დიღბარამ თქვა, პატიოსნობა ადამიანის ყველაზე კარგი თვისებაა. ადამიანმა არასოდეს არ უნდა იცრუოს, ყოველთვის სიმართლე უნდა ილაპარაკოს.

ელმანა კი თვლიდა, ყველაზე კარგ თვისებად შრომისმოყვარეობასა და მონდომებას. მისი აზრით, ადამიანი თავის მიზანს მხოლოდ მონდომებით, შრომისმოყვარეობით მიაღწევს.

ადამიანის რომელი თვისება მიგაჩნიათ ყველაზე მნიშვნელოვან თვისებად?

გულწრფელობა, თავდაბლობა ადამიანის კარგი თვისებებია, თქვა ლალემ.

მასწავლებელმა, რომელიც მოშორებით იდგა და ბავშვების საუბარს ისმენდა, მიუახლოვდა მათ და უთხრა:

თქვენი ნათქვამი ადამიანის სულიერებას ამდიდრებს.

ვის გააჩნია ყველა ეს თვისება ნაცნობ ადამიანებს შორის?

თუ გინდა სარკესავით სუფთა იყოს გული
მკერდიდან უნდა ამოიგდო 10 ცუდი რამ.

აკრძალული, ჭორი, ღვარძლი, ფლიდობა,
სულწამძლეობა, ცბიერება, ტყუილი, შური,
მტრობა, ეშმაკობა.

ხაგანი შირვანი

მიაქციეთ ყურადღება
ბოლო ორ სტრიქონს. აქ
ჩამოთვლილია მორალის
საწინააღმდეგო თვისებები. ეს
თვისებები სუფთა სულის მქონე
ადამიანებს არ ეხება. მატყუარა,
შურიანი, ცბიერი, სულწამძლე
ადამიანები პატივისცემას ვერ
დაიმსახურებენ. ცხოვრებაში ასეთ
ადამიანებს მეგობრები არ ჰყავთ,
ისინი მორალის ღარიბები არიან.

შურიანს ვის ეძახიან?

რატომ ითვლება მატყუარობა
ცუდ თვისებად?

რასაც სურათზე ხედავთ
თქვენი სიტყვებით აღწერეთ.

შეადარეთ სიკეთე და
ბოროტება.

ეცადეთ, რომ თქვენმა
თანატოლებმა მავნე
თვისებები შეიცვალონ.
ისინი ტყუილისგან,
ცბიერებისგან, ჭორისგან,
ეშმაკობისგან შორს იყვნენ.
ასე თუ იქნება მსოფლიოში
კარგი ადამიანების რიცხვი
გაიზრდება.

რას ფიქრობთ ჭორიკანა
ადამიანზე?

სარწმუნოება - ადამიანების მიერ ღმერთის თაყვანისცემის გზაა.

ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის უმრავლესობა მუსლიმანია. ისლამი მუსლიმანების სარწმუნოებაა. წინასწარმეტყველი კი ჰაზრეთ - მუჰამედია. ისლამი მშვიდობის, მეცნიერების, სიწმინდის, ჭეშმარიტების სარწმუნოებაა. ისლამის სარწმუნოების მიმდევარებს მუსლიმანი ჰქვია. მუსლიმანებს სწამთ ღმერთის. ჩვენ გვიყვარს ღმერთი. ადამიანებს თავისუფლად შეუძლიათ ნებისმიერი სარწმუნოების აღიარება. აზერბაიჯანში არიან იუდაიზმისა და ქრისტიანული სარწმუნოების მიმდევრები. ჩვენს ქვეყანაში მათთვის განკუთვნილი სალოცავებიც არსებობს. სარწმუნოებრივი კუთვნილების მიუხედავად აზერბაიჯანის რესპუბლიკაში ყველა მოქალაქის უფლებები თანაბარია. მსოფლიო მუსლიმანების ყველაზე დიდი მოსალოცი ადგილი მდებარეობს საუდია არაბეთის ქალაქ მექაში.

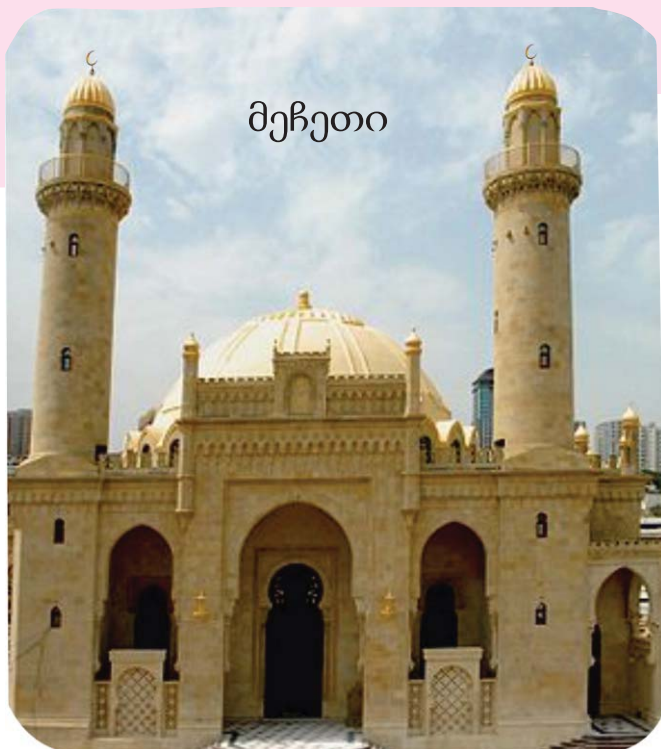
მსოფლიოს მუსლიმანები შეწირვის (ყურბან) ბაირამზე ქალაქ მექაში ქეებეს მოსალოცად მიდიან.

რომელ სარწმუნოებებს იცნობთ?

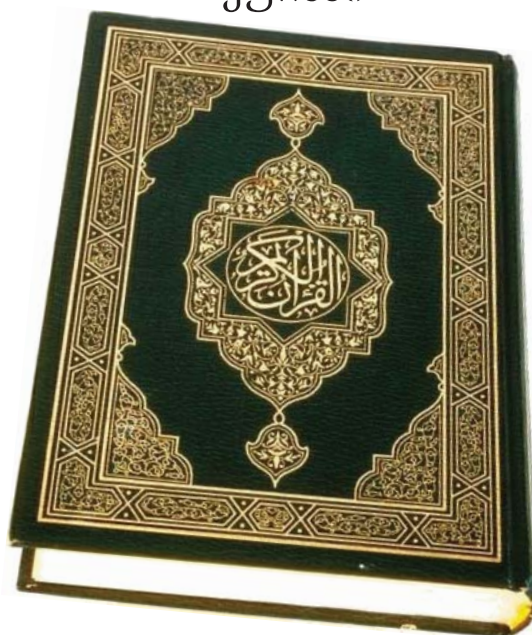
ქეებე რომელ ქალაქში მდებარეობს?

ვის უწოდებენ მუსლიმანს?

მეჩეთი

ყურანი

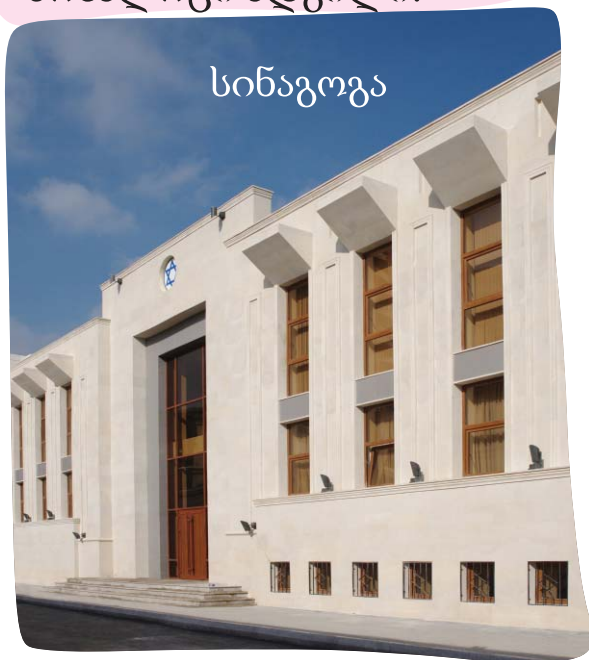

ყოველ სარწმუნოებას გააჩნია თავისი წმინდა წიგნი და მოსალოცი ადგილი.

თორა

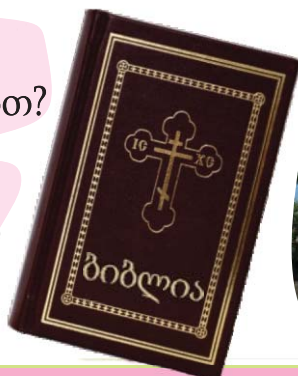

სინაგოგა

რომელ მოსალოც ადგილებს იცნობთ?

სარწმუნოების წმინდა წიგნები ჩამოთვალეთ.

ეკლესია

პატივისცემა-არის უფროსებისა და მოხუცების მიმართ გამოჩენილი მზრუნველობა.

დასვენების დღე იყო. ჩვენ კლასის ამხანაგებთან ერთად პარკში ვიყავით. ხეების ქვეშ მოსასვენებელი სკამები იდგა. ჩვენც იქ ჩამოვჯექით. სხვა სკამებზე თავისუფალი ადგილი არ იყო. ამ დროს შევამჩნიეთ, რომ რამოდენიმე ხნიერი ადამიანი ჩამოსაჯდომად ადგილს ეძებს. თემური ადგილიდან სწრაფად წამოდგა და ხნიერი ადამიანები დასასხდომად დაპატიჟა. ისინი დასხდნენ და გვითხრეს:

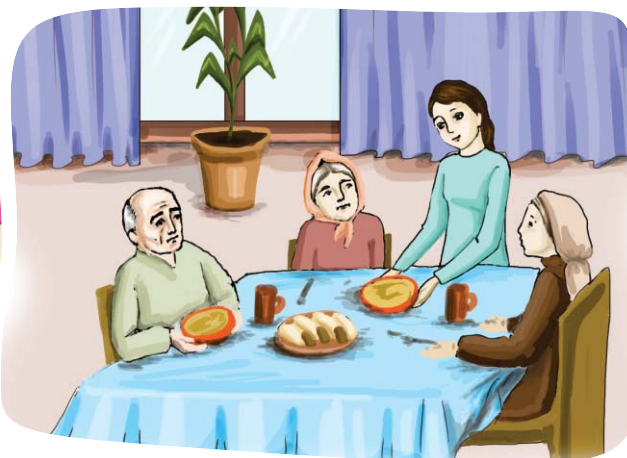
– დიდება თქვენ. ყოჩაღ თქვენ აღმზრდელ მასწავლებლებსა და მშობლებს.

ყველას მაგივრად სალექმ უპასუხა:

– უფროსების პატივისცემა ჩვენი მოვალეობაა. ირგვლივ მყოფნი ღიმილით გამოხატავდნენ კმაყოფილებას.

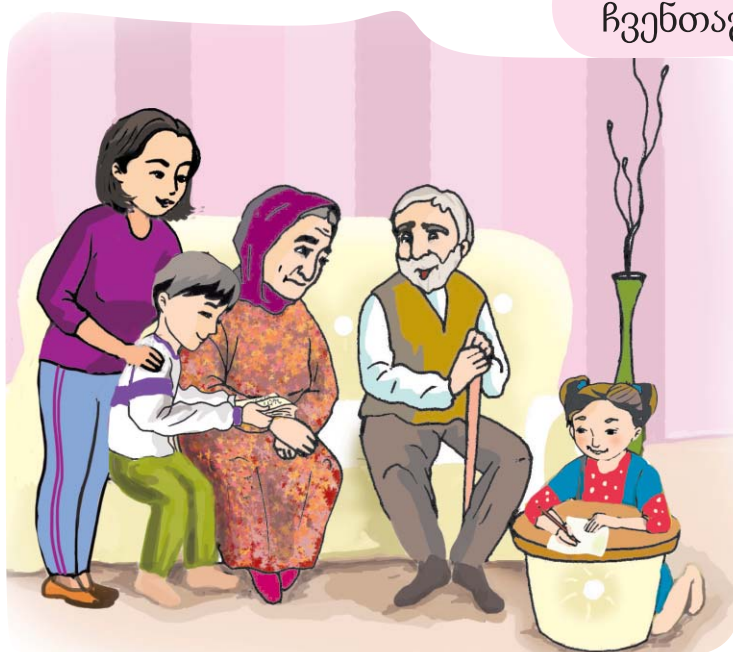
ადამიანებს მზრუნველობა და პატივისცემა სჭირდება.

რა როლი უკავია მშობელსა და მასწავლებელს თითოეული მოსწავლის ყოფაქცევაში?

რასაც ხედავთ ამ
სურათზე აღწერეთ
თქვენი სიტყვებით.

უფროსების პაციენსცემა,
უმცროსებზე მზრუნველობა ყოველ
ჩვენთაგანის მორალური ვალია.

მზრუნველობა – ადამიანისათვის
სასიამოვნო პირობების შექმნის
მცდელობაა.

ვისზე უფრო გინდათ
რომ იზრუნოთ?

ვის მზრუნველობას
უფრო მეტად გრძნობთ?

ნოვრუზი მოდის ჩვენს ქვეყანაში!

ყველას აქვს უფლება იყოს ჯანმრთელი.

დილით, გაღვიძების შემდეგ, როგორც კი ავდგები მუსიკის თანხლებით ვარჯიშობ. ხელ-პირს ვიბან. საუზმის შემდეგ ვიხეხავ კბილებს. რძის ნაწარმს და ხილს უპირატესობას ვანიჭებ. რადგან, უფრო სასარგებლოა.

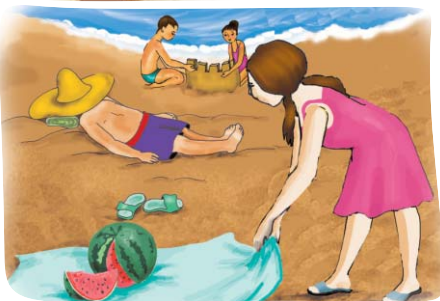
ტანსაცმელს ვიცვამ გემოვნებით და სეზონის მიხედვით. ძილის რეჟიმსაც ვიცავ. ამიტომაც თავს ყოველთვის კარგად ვგრძნობ.

რა კავშირია სისუფთავესა და ჯანმრთელობას შორის?

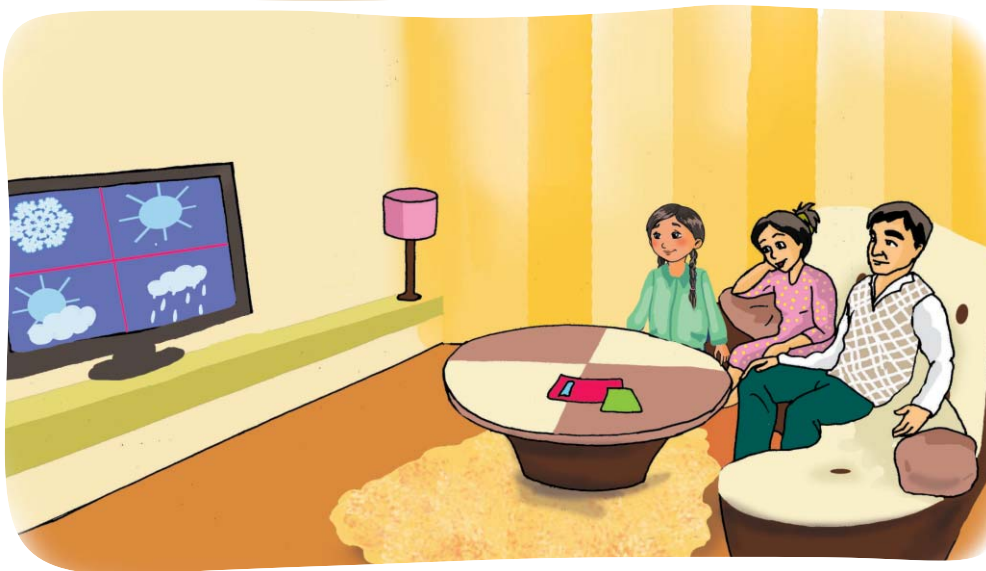

სისუფთავე, სწორი კვება, ძილი, დასვენება ჯანმრთელობის მთავარი წინა პირობებია.

რატომ სურს ყველას ჯანმრთელად ყოფნა?

ვის რჩევას ითვალისწინებთ ჯანმრთელობის დასაცავად?

საღამოობით ოჯახის წევრებთან ერთად სატელევიზიო პროგრამებს ვუყურებთ. ერთ-ერთი საინტერესო პროგრამებიდან არის ინფორმაცია ამინდის შესახებ. წინასწარი ამინდის პროგნოზი, რომ გვეცოდინება, მეორე დღეს ვიცით რაც უნდა ჩავიცვათ.

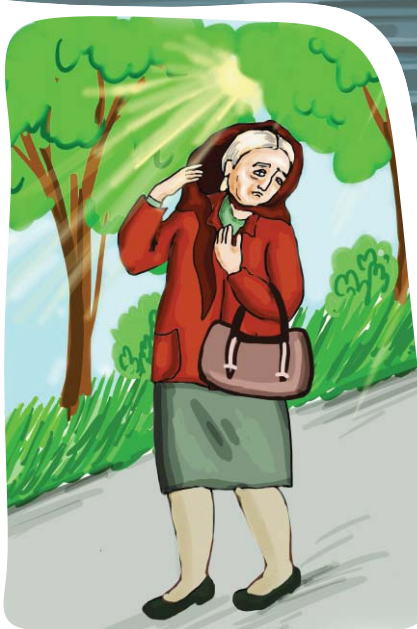
ხანდახან, ოჯახის წევრებიდან ზოგიერთი დილით გადის, საღამოს ბრუნდება. განსაკუთრებით ზამთრის თვეებში საღამოსკენ ჰაერი ცივდება. ამინდის შესაბამისად თუ არ ჩავიცვამთ, ჩვენს ჯანმრთელობას ვერ გაუფრთხილდებით.

ამინდის შესაბამისად უნდა ჩავიცვათ.

რომელ წყაროებიდან გებულობთ ხვალინდელი ამინდის პროგნოზის შესახებ?

რა მნიშვნელობა აქვს ვიცოდეთ ამინდის წინასწარი პროგნოზი?

რა როლს ასრულებს
ტანსაცმელი ჩვენი
ჯანმრთელობის
დაცვაში?

სასაზღვრო რეგიონში მცხოვრები ჩვენი ნათესავი ვუსალა არდადაგებზე მშობლებთან ერთად ჩვენთან სტუმრად ჩამოვიდა.

მე ვიფიქრე ქალაქის შესანიშნავი ადგილების დასათვალიერებლად, მეტროთი მგზავრობა საინტერესო იქნებოდა მისთვის. მან, მეტროში მომუშავე პოლიციელების მიერ მგზავრების ხელ ჩანთებისა და ბარგის შემოწმება რომ ნახა მკითხა:

– რატომ პოლიციელები მგზავრებს სპეციალური ხელსაწყოებით ასე ყურადღებით ამოწმებენ?

მე ვუპასუხე:

– ეს ყველაფერი არის ადამიანების უსაფრთხოებისათვის. თუ რომელიმე

მგზავრის ჩანთაში საეჭვო ნივთი იქნება, ეს ხელსაწყო მას იპოვის. ასე საფრთხის აცილება მოხდება. მშობლები და მასწავლებლები ყოველთვის გვარიგებენ ვიყოთ ფრთხილად და ყურადღებით.

ვუსალამ თქვა:

– ჩვენც გაგვაფრთხილეს, რომ საეჭვო ადამიანთან შეხვედრისას არ მიუახლოვდეთ, საეჭვო ნივთს არ შეეხებით. დაუყოვნებლივ იქედან

შორს უნდა წავიდეთ და გავაგებინოთ მშობლებსა და მასწავლებლებს. სკოლის დერეფნის კედელზე არის გამოფენილი საეჭვო ნივთების სურათები წარწერით: მიტოვებული ამანათები, იარაღები და სურათები.

სიფრთხილეს თავი არ სტკივა.
(ანდაზა)

დაიმახსოვრე! მომსახურება

სახანძრო 101

პოლიცია 102

სამედიცინო დახმარება 103

საგანგაშო სიტუაციების
შემთხვევაში 112

საექვო ამანათისა და ადამიანის
დანახვისას მათთან მიახლოება
სიცოცხლისათვის საშიშია.
ასეთ შემთხვევაში თუ აკრიფავთ
ნომერ **102**-ს დაეხმარებით კიდევ
ერთ არასასურველ შემთხვევის
თავიდან აცილებაში.

რას გრძნობთ საექვო ადამიანების
ნახვისას?

ფხიზელი - სიტყვის მნიშვნელობა
ახსენით.

თუ არ გამართლდება თქვენი
ეჭვები რას გააკეთებთ?

საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, რომელსაც შეუძლია საფრთხის გამოწვევა

დღეს ისეთი ოჯახი არ მოიპოვება, რომელსაც არ გამოუყენებია საოჯახო ტექნიკა. იმიტომ, რომ ტექნიკა ხელის სამუშაოს ამსუბუქებს და ზოგავს დროს. ბინაში გამოყენებული ელექტრული და გაზის მოწყობილობა, კათხები, დანები, მაკრატელები საოჯახო ხელსაწყოებია. თუ მათ გაუფრთხილებლად გამოვიყენებთ, ყოველი მათგანი სიცოცხლესა და ჯანმრთელობისათვის საფრთხეს წარმოადგენს. ამიტომაც უნდა ვიცოდეთ მათი გამოყენების წესები.

რომელი საოჯახო ტექნიკა გამოიყენება სამზარეულოში?

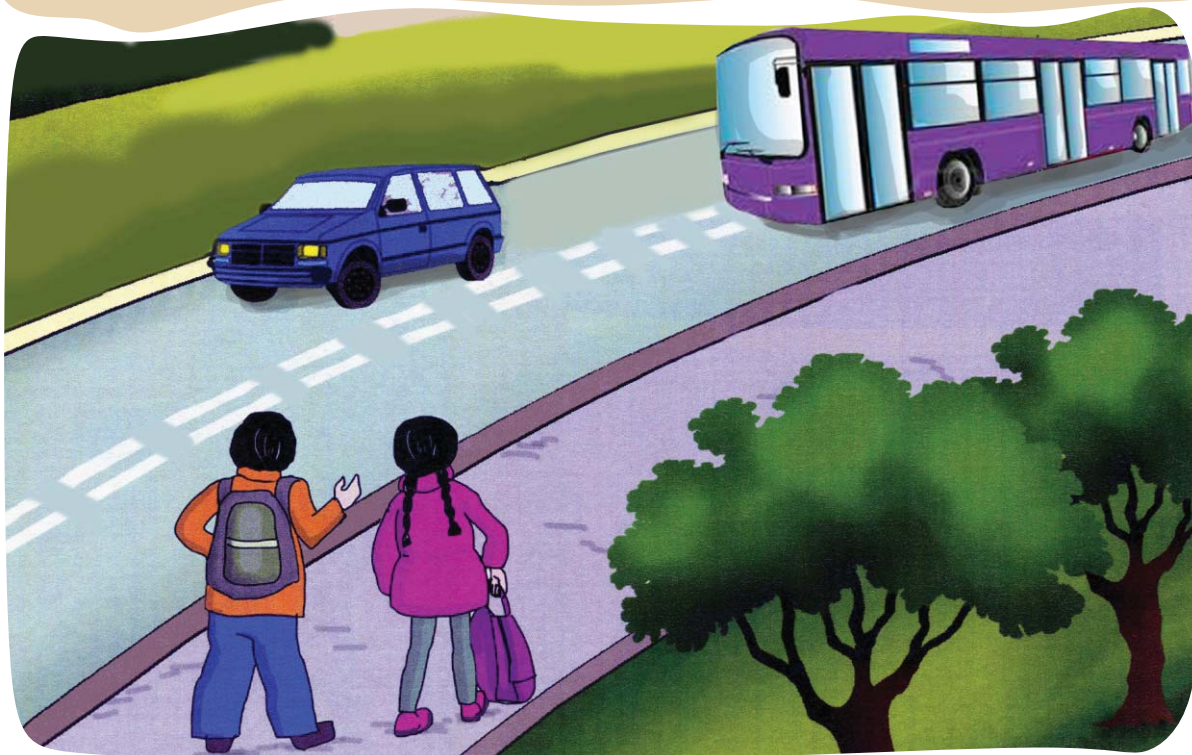

რა არ უნდა დაგვაფიქრდეს
სახლიდან გასვლისას?

დაასახელეთ მჭრელი და ხანძრის
გამომწვევი საყოფაცხოვრებო ტექნიკა
და ხელსაწყოები.

ფარიდა და აითენა ყოველ დღიურად სკოლაში წასასვლელად სატრანსპორტო გზის მარჯვენა მხარეზე დადიან.

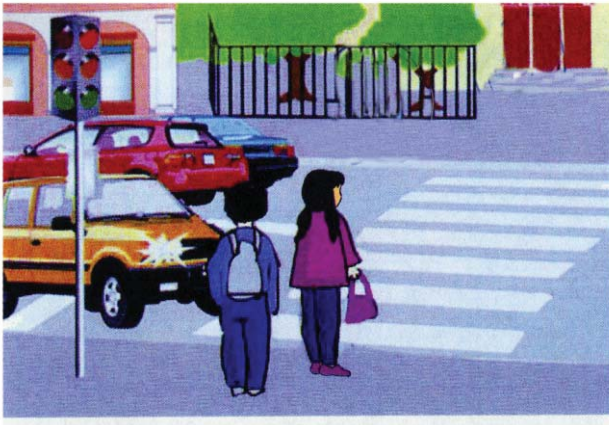

იმიტომ რომ გზის მარჯვენა და მარცხენა მხარეს ტროტუარი ფეხით მოსიარულეებისათვის არის. შუქნიშანი და გზის ნიშნები როგორც ფეხით მოსიარულეების, ასევე ტრანსპორტის მოძრაობის უსაფრთხოებას ემსახურება. შუქნიშანში სამი ფერის ნათურა ანთია.

დაასახელეთ რასაც სურათზე ხედავთ.

გზაზე გადასვლის დროს ფრთხილად და ყურადღებით უნდა ვიყოთ.

საგზაო ნიშნები ჩვენი სიცოცხლის უსაფრთხოებისათვისაა. მათ უნდა ვასრულებდეთ.

შლაგბაუმის რკინიგზის გადასასვლელი

ველოსიპედის ზონა

რკინიგზის გადასასვლელი შლაგბაუმის გარეშე

საფეხმავალო ზონა

სარემონტო სამუშაოები

შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთათვის

სხვადასხვანაირი საფრთხე

ავტობუსის გაჩერება

ბავშვები

შუქნიშნები

სასწრაფო დახმარების პუნქტი

რა მოხდება, თუ საგზაო ნიშნები არ იქნება?

გზაზე მსგავსი ნიშნები თუ შეგხვედრიათ?

ბუნებრივი მოვლენები
ადამიანის ჩარევის
გარეშე ხდება.

დაასახელეთ
სურათზე გამოსახული
მოვლენები.

იციოთ თქვენ?

ადამიანებს შეუძლიათ ზოგიერთი ბუნებრივი მოვლენა გარკვეულ წილად თავიდან აიცილონ:

- ხეებს რგავენ რათა თავიდან აიცილონ მეწყერი.
- ბარიერები შენდება, რათა თავიდან აიცილონ წყალდიდობა და დატბორვა.
- ელექტროგამტარის საშუალებით ხდება მეხის უვნებელყოფა.

ადამიანის ზემოქმედებით, გამოწვეულ ავარიებს
ტექნოგენური ავარიები ეწოდება.

ცხოვრებაში ადამიანები თუ დაემორჩილებიან კანონებსა და წესებს სიცოცხლისათვის საშიში ხიფათის არც ერთი ტექნოგენური ავარია არ მოხდება.

თავიდან რომ ავიცილოთ ავარიები, ყურადღებით და ფხიზლად უნდა ვიყოთ. სურათზე ნაჩვენები შემთხვევების ნახვისას **112**-ზე დარეკეთ და შეატყობინეთ. ეს ყოველი ჩვენთაგანის მოვალეობაა.

რატომ არ ითვლება ავტოკატასტროფა ბუნებრივ მოვლენად?

ჩვენი სკოლის ყოველ სართულზე ქვიშა, განსაკუთრებული წყლის მილი, ხანძრის ჩასაქრობი ბალონები არის. მართალია დღემდე ისინი არ გამოგვიყენებია. რადგან არ იყო ამის საჭიროება.

მაგრამ მასწავლებელმა ყველას გვასწავლა, წყლის, ქვიშის, ხანძრის საწინააღმდეგო ბალონების გამოყენება.

რომელი ხანძრის ჩასაქრობი საშუალებებით გისარგებლიათ? რატომ?

რაში მდგომარეობს აირწინადის მნიშვნელობა?

ამ გვარად, თითოეულ ჩვენთაგანს გველოდება საზაფხულო არდადეგების ბედნიერი დღეები.

დარწმუნებულნი ვართ, რომ მოპოვებული ცოდნითა და უნარ-ჩვევებით წარმატებით დავაგვირგვინებთ საზაფხულო არდადეგებს.

სასიამოვნო საზაფხულო დასვენების შემდეგ შევხდებით
ახალ სასწავლო წელს!

სარჩევი

სამყარო რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ

1. სამყარო შედგება არსებებისაგან.....	6
2. მე ვიცი მათი სახელწოდება	8
3. დედამიწა – ჩვენი სამყაროა.....	10
4. სულიერი არსებები.....	12
5. სიცოცხლისათვის აუცილებელი პირობები.....	14
6. შევექმნათ სუფთა გარემო	16

ჩვენი ცხოვრება

7. ჩვენი ოჯახი.....	18
8. კოლექტივი არის ერთად მომუშავე ადამიანების ჯგუფი.....	20
9. ბიუჯეტი.....	22
10. დღის განრიგი.....	24

ჩვენი აზერბაიჯანი

11. აზერბაიჯანის ფულის ნიშნები.....	26
12. სახელმწიფო ატრიბუტები.....	28
13. სკოლის შინაგანაწესი.....	32
14. ჩვენი უფლებები სკოლაში.....	36

ჩვენი სულიერი სამყარო

15. თავაზიანი მოქცევა - კულტურის გამოხატვაა.....	38
16. მცდარი ქცევები.....	40
17. ადამიანის ყველაზე კარგი თვისებები.....	42
18. მავნე თვისებები.....	44
19. სარწმუნოება.....	46
20. პატივისცემა და მზრუნველობა.....	48

ჩვენი კომფორტი და უსაფრთხოება

21. ჯანსაღი ცხოვრება – ბედნიერი ცხოვრებაა.....	52
22. ტანსაცმელი და ჯანმრთელობა.....	54
23. ვიყოთ ფრთხილად.....	56
24. საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, რომელსაც შეუძლია საფრთხის გამოწვევა	58
25. კეთილი მგზავრობა!	60
26. ბუნებრივი მოვლენები.....	62
27. ავარიებისაგან თავდაცვის საშუალებები.....	64

HƏYAT BİLGİSİ 1

Ümumtəhsil məktəblərinin 1-ci sinfi üçün
"Həyat bilgisi" fənni üzrə dərslik
Gürcü dilində

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər: **Saməddin İbrahimov**
Aybəniz İbrahimova

Gürcü dilinə tərcümə edən: **Məmməd Musayev**

Buraxılışa məsul: **Sevil İsmayılova**
Dizayner: **Kərim Məhdəvi**
Rəssamlar: **Mərziyə Tağıyeva**
Hümeyra Hüseynova
Səhifələyici: **Kübra İbrahimova**
Texniki redaktor: **Gültəkin Cəfərova**
Baş redaktor: **Samirə Bektəşi**
Texniki direktor: **Allahverdi Kərimov**
Nəşriyyat direktoru: **Kəmalə Qarayeva**

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin
24.05.2016-cı il tarixli 354 nömrəli əmri ilə
təsdiq edilmişdir.

© Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi – 2016

Kağız formatı 57x82 1/8. Fiziki çap vərəqi 9. Səhifə sayı 72.
Sifariş 15347. Tiraj 200. Pulsuz.

"Şərq-Qərb" ASC-nin mətbəəsində çap olunmuşdur.
AZ1123, Bakı, Aşıq Ələsgər küçəsi, 17.

Pulsuz